

بررسی تطبیقی شاخص‌های کیفیت زندگی عشایر در دوره‌های پیش و پس از اسکان ناشی از وقوع سیلاب (مورد مطالعه: روستای آزادگان، شهرستان جیرفت)

محمد امین خراسانی^{۱*}، حمید افشاری^۲، علی محمدی^۳

۱- استادیار جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲- دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

۳- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

چکیده

داشتن کیفیت زندگی مطلوب همواره آرزوی بشر بوده و هست. کیفیت زندگی در محیط‌های روستایی به عوامل زیادی از جمله اشتغال، درآمد مناسب، دسترسی به خدماتی مانند آموزش و بهداشت، سلامت، امنیت اجتماعی وابسته است به طوری که عواملی مانند تراکم کم سکونتگاه‌های روستایی، کاهش اشتغال و درآمد در بخش کشاورزی، راه‌های ارتباطی و شبکه حمل و نقل نامناسب و ناکارآمد، اجرای سیاست‌های لازم برای بهبود کیفیت زندگی روستایی را پیچیده‌تر کرده است. با این دیدگاه هدف پژوهش حاضر، مطالعه و مقایسه شاخص‌های کیفیت زندگی قبل از اسکان و حضور در محیط زیست عشایری و بعد از اسکان در روستای آزادگان پس از وقوع سیلاب است. روش تحقیق در این پژوهش به صورت توصیفی-تحلیلی، مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای میدانی (پرسشنامه) و جستجو در پایگاه‌های اینترنتی است. که به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون آماری t نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که شاخص‌های کیفیت زندگی قبل و بعد از اسکان در روستای آزادگان با سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ درصد اثرات مثبتی در روستای آزادگان نداشته است. همچنین، نتایج نشان داد مؤلفه‌های اشتغال و درآمد در روستای آزادگان واقع در شهرستان جیرفت بر اشتغال‌زایی برای روستائیان تأثیر مثبتی نداشته است که میزان درآمد با ماندگاری گروه‌های شغلی در روستای آزادگان با سطح معنی‌داری بیشتر از ۹۹ درصد بوده است.

کلید واژه‌ها: کیفیت زندگی، شاخص‌های محیطی، اسکان عشایر، روستای آزادگان

Comparative study of nomadic quality of life indicators in the pre- and post -accommodation periods caused by floods (Case study: Azadegan village, Anbarabad County)

Mohammad Amin Khorasani^{1*}, Hamid Afshari², Ali Mohammadi³

- 1- Assistant Professor of Geography and Rural Planning, University of Tehran, Tehran, Iran
- 2- PhD Candidate in Geography and Rural Planning, University of Zanjan, Zanjan, Iran
- 3- Student of Geography and Rural Planning, University of Tehran, Tehran, Iran

Abstract

Having a good quality of life is always a human desire. Quality of life in rural areas depends on many factors such as employment, adequate income, access to services such as education and health, health and social security. So that, factors such as low density of rural settlements, reduced employment and income in the agricultural sector, inadequate and inefficient communication routes and transportation networks have complicated the implementation of policies necessary to improve the quality of rural life. With this view, the purpose of this study is comparing the indicators of life quality before settlement and presence in the nomadic environment and after settlement in Azadegan village after the flood. The research method in this research is descriptive-analytical, based on library-field studies (questionnaire) and searching Internet sites that, in order to analyze the data, the t-test of SPSS software was used. The findings show that the quality of life indicators before and after settlement in Azadegan village with a significant level of less than 0.05% had no positive effects in Azadegan village. Also, the results showed that the components of employment and income in Azadegan village located in Jiroft city did not have a positive effect on job creation for the villagers; that the amount of income with the retention of occupational groups in Azadegan village with a significant level was more than 99%.

Keywords: Quality of life, environmental indicators, nomad's accommodation, Azadegan village

* Corresponding author E-mail address: khorasani_ma@ut.ac.ir

مقدمه

الگوی زیستی و مدل معیشتی جمعیت ایران از دیرباز تاکنون، متشکل از سه شیوه زیستی شامل: شهرنشینی، روستانشینی و کوچ نشینی بوده است (نجاتی و همکاران، ۱۳۹۲، ۱۲۶). آمایش سرزمین و توسعه کشور نیازمند توجه به همگی زیستگاه‌های بشری (شهری، روستایی و عشایری) است. در این میان زیستگاه‌های عشایری به دلیل شرایط زندگی متفاوتی که دارند، در محرومیت بیشتری به سر می‌برد. به همین دلیل برای برنامه‌ریزی بهتر و سامان دهی این قشر از جامعه ایران بحث اسکان عشایر در از دوره پهلوی اول با نگرش سیاسی شروع شده و تا برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸) با نگرش توسعه مطرح شده است (صیدزاده و رضایی، ۱۳۹۵، ۷۸؛ مهدوی و طاهرخانی، ۱۳۸۳، ۴۱؛ نصیری و همکاران، ۱۳۹۱، ۴۴). در کشورهای دارای اقلیم نیمه خشک همانند ایران، ساماندهی عشایر به منظور حفظ اکوسیستم بسیار مهم و حیاتی است (Fryxell & Alerstam et al. 2003; Sinclair, 1988). ذکر این نکته در اینجا ضروری است که در طی تاریخ کشور عشایر همواره یک قدرت نظامی مستحکم برای حفظ کشور بوده‌اند (Rudi, 2017). بنابراین، باید برای سامان‌دهی این قشر مهم جامعه اقامتگاه‌های مناسب زندگی عشایری ایجاد شود (Niner, 2004). بطور کلی یکی از مباحث مهمی که همواره در دهه‌های اخیر مطرح بوده، سامان‌دهی عشایر در کشور است. این سامان‌دهی دارای اهداف مختلف اقتصادی، اجتماعی و ... است. با اولویت یافتن اهداف اجتماعی در پارامترهای توسعه و تدوین این اهداف در قالب برنامه‌های توسعه، به تدریج نگرش انسانی و جامعه شناختی پیرامون کیفیت زندگی به ادبیات توسعه راه یافته است (فتاحی و همکاران، ۱۳۹۱: ۸). بهبود و ارتقای کیفیت زندگی هم در جامعه میزبان و هم در جامعه مهمان باید صورت گیرد.

شاخص تعیین کننده پیشرفت یک اجتماع، کیفیت زندگی است که دربرگیرنده مهم‌ترین عواملی است که بیانگر چگونگی زیستن افراد در یک جامعه و رفاه شخصی افراد است (Bieñ and Barkowska, 2016). شاید به همین دلیل است که در چند دهه اخیر، شناسایی، ارزیابی و بهبود کی زندگی جزء اهداف اصلی همگی دست‌اندرکاران توسعه (دولت، بخش خصوصی و مردم) بوده است. زیرا این مهم می‌تواند در شناسایی نواحی مسأله‌دار، علل نارضایتی مردم، اولویت‌های شهروندان در زندگی، تأثیر فاکتورهای اجتماعی - جمعیتی بر کیفیت زندگی و پایش و ارزیابی کارایی سیاست‌ها و اهداف بلند مدت تأثیر مثبتی داشته باشد (santos & Martins, 2007). کیفیت زندگی به دلیل اینکه متأثر از عناصر مهمی همچون زمان، مکان و همچنین ارزش‌های اجتماعی و فردی بوده، مفهومی بسیار گسترده و پیچیده است (فتاحی و همکاران، ۱۳۹۱: ۸؛ Baldwin et al, 1992: 1). این گستردگی و پیچیدگی در نواحی روستایی به دلیل وجود عواملی مانند مقیاس کوچک و تراکم کم سکونتگاه‌های روستایی، کمبود اشتغال و درآمد، انزوای جغرافیایی آنها، راه ارتباطی و درنهایت شبکه حمل‌ونقل نامناسب و ناکارآمد، افزایش یافته است (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۶: ۵). لذا، موفقیت در برنامه ریزی به‌منظور بهبود کیفیت زندگی و پیشرفت مکان‌ها، در گرو دادن نقش فعال (نه انفعالی) به جامعه هدف است (پایدار و همکاران، ۱۳۹۰: ۲). جامعه هدف در این تحقیق روستا است. به دلیل شرایط خاص زندگی در نواحی روستایی، وابستگی امنیت غذایی مردم کشور به روستا و محل تولید محصولات استراتژیک از مهم‌ترین توجهات برنامه‌ریزان توسعه، بهبود کیفیت زندگی افراد ساکن روستا بوده، به طوری که هدف تمامی برنامه‌های ملی و بین‌المللی توسعه، در قالب توسعه کشاورزی - روستایی و بهبود معیشت خانوار، افزایش کیفیت زندگی است (Hogan, 2010).

تحقیقات و مطالعات اخیر کیفیت زندگی بر دو روش‌شناسی عمده متمرکزند: در روش‌شناسی اول، از شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی قابل سنجش برای تعیین میزان و چگونگی تأمین نیازهای انسانی استفاده می‌شود؛ و در روش‌شناسی دوم، بر اساس گزارش‌های شخصی افراد از تجارب زندگی خود - که کیفیت ذهنی نامیده می‌شود - سطح رضایت‌مندی آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۶: ۲). بنابراین، تحقیق حاضر با هدف مطالعه و مقایسه شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی در روستای آزادگان قبل و بعد از اسکان عشایر پرداخته است. بنابراین فرضیه‌های تحقیق به شرح ذیل است.

- ۱- بین شاخص‌های کیفیت زندگی قبل و بعد از اسکان در روستای آزادگان رابطه معناداری وجود دارد.
  - ۲- بین اشتغال و درآمد به عنوان یکی از شاخص‌های کیفیت زندگی بعد از اسکان نسبت به قبل در این روستا رابطه معناداری وجود دارد. در خصوص ضرورت و اهمیت تحقیق باید گفت، بررسی کیفیت زندگی افراد می‌تواند علل نارضایتی مردم در هر مکان را از دیدگاه خودشان سنجیده که این حالت، نوعی مشارکت مردم محسوب می‌شود و در این راستا برنامه‌ریزان و کارگزاران دولتی می‌توانند خدماتی متناسب با نیاز آنها را ارائه دهند و همچنین از هدر رفتن هزینه‌ها سرمایه‌ها و خدمات بی‌ربط جلوگیری نمایند.
- رضوانی و منصوریان (۱۳۸۶)، در مقاله‌ای به بررسی مفاهیم، شاخص‌ها، مدل‌ها و ارائه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی می‌پردازد؛ و نتایج به دست آمده از این تحقیق نشان می‌دهد سنجش کیفیت زندگی در نواحی روستایی پدیده‌ای پیچیده است که بدین منظور، باید

شرایط مکانی و زمانی توأمان مورد توجه قرار گیرد. رضوانی و همکاران (۱۳۸۷)، در پژوهشی که به بررسی تأثیر گردشگری خانه‌های دوم بر بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستایی بخش رودبار قصران می‌پردازد نشان می‌دهد که گردشگری خانه‌های دوم نقش مؤثری بر بهبود کیفیت زندگی ساکنان محلی داشته است و همچنین در خصوص اثرات گردشگری خانه‌های دوم بر قلمروهای کیفیت زندگی نشان دهنده آن است که جزء در قلمرو مسکن در دیگر قلمروها تفاوت معناداری بین روستاهای مورد مطالعه وجود دارد. پورطاهری و همکاران (۱۳۹۰)، در تحقیقی با عنوان "ارزیابی کیفیت زندگی در نواحی روستایی دهستان خاوه شمالی در استان لرستان" به این نتیجه می‌رسند که در مجموع از نظر ابعاد کیفیت زندگی در این دهستان روستاها در دو طبقه قرار می‌گیرند، یک گروه در بالاترین سطح کیفیت زندگی و رضایت‌مندی و روستاهای دیگر در پایین‌ترین سطح کیفیت زندگی و رضایت‌مندی قرار می‌گیرند که نشان می‌دهد کیفیت زندگی از مکانی به مکان دیگر متفاوت است. بریمانی و بلوچی (۱۳۹۲)، در تحقیقی به ارزیابی کیفیت زندگی در نواحی روستایی با استفاده از منطق فازی پرداختند. آن‌ها به این نتایج دست یافتند که کیفیت زندگی ذهنی نیز در طیف نسبتاً نامطلوب تا نسبتاً مطلوب جای می‌گیرد. به گونه‌ای که روستای تیران دن کمترین درجه (نسبتاً نامطلوب) و روستای کشیک بیشترین درجه (نسبتاً مطلوب) را دارند. سروش‌مهر و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان "ارزیابی کیفیت زندگی روستایی در ایران بر اساس منطق فازی" به این نتایج دست یافته‌اند که بر مبنای تحلیل حساسیت در MATLAB، بیشترین وزن در بین شاخص‌های کیفیت زندگی روستایی به ترتیب مربوط به شاخص‌های ارتباطات و حمل‌ونقل، بازرگانی، سلامت و بهداشت است؛ لذا استان‌هایی که در این شاخصها وضعیت بهتری دارند از کیفیت زندگی روستایی مناسب‌تری نیز برخوردارند. نتایج نشان داد. استان‌های سیستان، کرمان و کرمانشاه در بیشتر شاخص‌های کیفیت زندگی در بحران بوده و روستاهای واقع در استان‌های گلستان، خراسان رضوی، مازندران و تهران از بهترین و استان‌های سیستان، البرز، گیلان و لرستان از پایین‌ترین کیفیت زندگی روستایی برخوردارند. نتایج پژوهش‌های داخلی نشان می‌دهد کیفیت زندگی پدیده‌ای گسترده و پیچیده است و عوامل متعددی از جمله، حمل‌ونقل، ارتباطات، گردشگری، سلامت، بهداشت و ... اثر می‌پذیرد. این عوامل نیز در نواحی روستایی معمولاً در سطح ناچیزی قرار دارد و همین عامل (نادیده‌گیری روستاها در برنامه‌ها) سبب شده که کیفیت زندگی در نواحی روستایی در وضعیت نامطلوب به سر ببرد. نکته‌ای باید مدنظر قرار داد، این است که شاخص‌هایی که در این پژوهش‌ها استفاده نموده‌اند، شاخص‌های رفاهی است. اما در خصوص پژوهش‌های خارجی باید گفت، دیویدهاروی اولین جغرافیادانی بود که در زمینه کیفیت زندگی و عدالت اجتماعی به تألیف کتاب مبادرت ورزید و در آن به خیر و صلاح همگانی، توزیع درآمدها، تأمین نیازهای اساسی و تخصیص عادلانه منابع، توجه اساسی نمود (شکوئی، ۱۳۸۵: ۱۴۲). بولوک و سوسی (۲۰۰۴)، در پژوهشی در اجتماعات روستایی غرب تگزاس به این نتیجه رسیدند که استفاده از کامپیوتر و اینترنت باعث افزایش کیفیت زندگی در این مناطق شده است. لی (۲۰۰۸)، با استفاده از شاخص‌های ذهنی به ارزیابی کیفیت زندگی در شهر تایپه پرداخت. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که محل زندگی، زناشویی، سن، تحصیلات و درآمد قلمروهای مختلف رضایت را تحت تأثیر قرار می‌دهند. شیمل (۲۰۰۹) در پژوهشی تحت عنوان ادراک ذهنی از شادی و تحلیل برنامه‌های توسعه‌ای سازمان ملل متحد از فقر، ثروت و توسعه نشان داد که درآمد بالا، بهتر شدن سلامت ذهنی و افزایش سطح تحصیلات به طور خودکار نمی‌تواند به افزایش شادی منجر شود. لیو و همکاران (۲۰۱۰)، طی پژوهشی به ارزیابی کیفیت زندگی سنتی روستایی چین پرداخته‌اند. نتایج نشان داد، ابزار سنجش کیفیت زندگی مبتنی بر ترتیبات زندگی شهری برای زندگی افراد در محیط‌های روستایی قابل اطمینان نیست. پژوهش‌های خارجی نیز، به بررسی ابعاد گوناگون مؤثر بر کیفیت زندگی پرداخته‌اند. در نهایت، به این نتایج دست یافته‌اند که توزیع عادلانه منابع انسانی و طبیعی به‌ویژه توزیع عادلانه ثروت در میان اقشار مختلف از ضعیف تا غنی سبب افزایش کیفیت زندگی به صورت همگون، یکنواخت و پایدار در جامعه می‌شود. این پژوهشگران در کنار شاخص‌های اجتماعی، شاخص‌های اقتصادی را زیر بنای افزایش کیفیت زندگی در جوامع مختلف می‌دانند.

مواد و روش‌ها

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش به شیوه توصیفی _ تحلیلی انجام شده است. جمع آوری اطلاعات و داده‌ها با استفاده از مطالعه کتابخانه‌ای شامل، مطالعه اسناد و مدارک مکتوب، مقالات علمی- پژوهشی داخلی و خارجی با فیش برداری مطالب، مطالعه مبانی نظری مرتبط با موضوع پژوهش، مطالعه کیفیت زندگی و به خصوص زندگی روستایی و تأثیر عوامل ذهنی کیفیت زندگی بر آنها، مطالعه وضعیت طبیعی و انسانی منطقه مورد مطالعه و نیز، مطالعه میدانی شامل حضور در منطقه و دید و بازدید مستقیم، پرکردن ۴۰ پرسشنامه و نیز، مصاحبه با خانه بهداشت، شورا و دهیاری روستایی آزادگان انجام شده است.

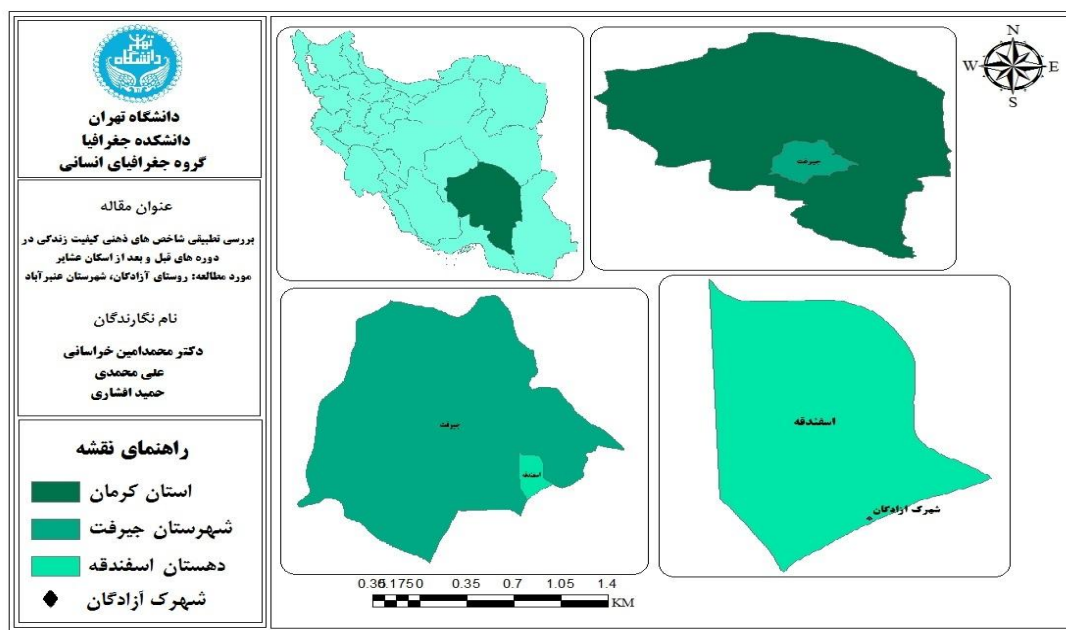
جدول ۱: شاخص‌ها و گویه‌های پژوهش

شاخص	گویه‌ها
اشتغال و درآمد	وضعیت شغل و درآمد من نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است، امکان دسترسی به شغل و درآمد مناسب برای جوانان نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است،
مسکن	مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای استحکام بنا است، مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای سیستم گرمایش و سرمایش مناسب تر است، مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای روشنایی و نور مناسب و کافی است، مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای سیستم بهداشتی دفع فاضلاب است، مسکن نسبت به قبل از اسکان دارای مساحت مناسب و کافی است، مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای تعداد اتاق‌های کافی است.
حمل و نقل عمومی	دسترسی به حمل و نقل عمومی نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است.
امکانات و خدمات زیرساختی	کیفیت راه دسترسی نسبت به قبل از اسکان مناسب تر است، کیفیت آب شرب نسبت به قبل از اسکان مناسب است.
آموزش عمومی	مدارس روستا دارای فضای آموزشی مناسب و کافی نسبت به مدارس قبل از اسکان هستند، اسکان موجب دسترسی مناسب دانش آموزان به مدارس شده است، اسکان باعث بهره گیری دانش آموزان و مدارس از معلمان و مدیریت بهتر شده است.
بهداشت	میزان و کیفیت دسترسی به خدمات بهداشتی (امکانات مناسب، فضای مناسب، هزینه مناسب، نیروی انسانی ماهر) نسبت به قبل از اسکان مطلوب تر است.
مشارکت و همبستگی	خودیاری و ارایه کمک‌های مالی هنگام اجرای یک پروژه عمرانی نسبت به قبل از اسکان بهبود یافته است، مشارکت زنان در امور مهم نسبت به قبل از اسکان افزایش یافته است، مشارکت جوانان در امور مهم نسبت به قبل از اسکان افزایش یافته است.
پیوستگی و تعلق مکانی	علاقه و دلبستگی به زندگی در این روستا بیش از علاقه ام به زندگی قبل از اسکان است، رابطه با بستگان و همسایگان نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است.
امنیت فردی و اجتماعی	میزان جرایم (سرقت، سوء مصرف مواد مخدر و ...) نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است، نزاع‌های قومی و طایفه‌ای نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است، میزان اختلافات خانوادگی نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است، میزان تصادفات و خسارات ناشی از آن نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است.

منبع: نگارندگان

• محدوده جغرافیایی پژوهش

محدوده مورد مطالعه این پژوهش، روستای آزادگان واقع در منطقه جیرفت است که در قسمت شرقی کشور ایران و جنوب استان کرمان قرار گرفته است (شکل ۱-۳). بر اساس داده‌های سرشماری عمومی نفوس و مسکن (۱۳۹۵) مجموع خانوارهای ساکن در این روستا، ۲۷۵ خانوار و ۹۳۴ نفر جمعیت است. روستای آزادگان در طول جغرافیایی ۵۷ درجه و ۵۳ دقیقه شرقی و عرض جغرافیایی ۳۱ درجه و ۱۱ دقیقه شمالی قرار گرفته است که در بخش شمال غربی خود پس از رودخانه فصلی به املاک روستای دهنو ختم می‌شود، و اولین سکونتگاه در غرب روستا پس از عبور از باغات و زمین‌های بایر روستای دولت آباد است و عارضه طبیعی شاخص در نزدیکی آن رودخانه فصلی است که در شمال آن قرار دارد (طرح‌های روستای آزادگان، ۱۳۸۹: ۵). در سال ۱۳۷۳ در راستای اسکان سیل زدگان منطقه روداب که به ناچار اقدام به مهاجرت به سوی شهرها و به ویژه شهر جیرفت نمودند طراحی و ساخته شد. و در این روستا عده زیادی جانباز و آزاده ساکن هستند و به همین دلیل این مکان از سوی اداره حوادث شهرستان جیرفت به روستای آزادگان نامگذاری شد (همان: ۶). از نظر تقسیمات سیاسی این روستا در حوزه اداری- سیاسی شهرستان جیرفت واقع شده اما در زمینه امورات مربوط به بنیاد مسکن و ساخت و سازها زیر نظر بنیاد مسکن شهرستان جیرفت قرار دارد (همان).

شکل ۱: نقشه موقعیت (مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸)

یافته‌ها و بحث

• ویژگی‌های جامعه آماری تحقیق

ترکیب سنی پاسخگویان در ۵ گروه سنی طبقه‌بندی شده است. در گروه سنی ۲۵-۳۵ سال، ۳۷/۵ درصد در گروه سنی ۳۵-۴۵ سال، ۱۷/۵ درصد در گروه سنی ۴۵-۵۵ سال، ۵ درصد در گروه سنی ۵۵-۶۵ سال، ۲۰ درصد و در گروه سنی ۶۵ سال به بالاتر ۲۰ درصد قرار دارند. داده‌های آماری نشان می‌دهد که از بین ۴۰ نفری که مورد پرسشگری قرار گرفته‌اند، ۵۷/۵ درصد را مردان و ۴۲/۵ درصد را زنان تشکیل داده‌اند پاسخگویان بر حسب سواد در ۶ گروه طبقه‌بندی شده‌اند بیشترین فراوانی به ترتیب در گروه بی‌سواد ۲۵ درصد، ابتدایی ۲۲/۵ درصد و راهنمایی ۱۷/۵ درصد می‌باشند و کمترین فراوانی به ترتیب در گروه لیسانس و بالاتر با ۷/۵ درصد، دیپلم ۱۲/۵ درصد و نهضت ۱۵ درصد است. وضعیت اشتغال افراد مورد مطالعه را در ۶ گروه تقسیم بندی می‌کنیم ۳۷/۵ درصد را افراد بیکار (را اکثراً زنان خانه‌دار تشکیل می‌دهند)، ۱۰ درصد کشاورز، ۱۰ درصد دامدار، ۱۰ درصد کارگر، ۱۷/۵ درصد کارمند، ۵ درصد هنرمند (افرادی که به فعالیت صنایع دستی و سفالگری مشغول می‌باشند) و ۱۰ درصد را افراد دارای مشاغل آزاد تشکیل می‌دهند. محل اشتغال افراد پاسخگو در روستای آزادگان را به چهار طبقه تقسیم نمودیم محل اشتغال ۸۲/۵ درصد افراد پاسخگو در داخل روستا، ۷/۵ درصد از آنان در شهرهای اطراف روستای آزادگان، ۵ درصد محل اشتغالشان در روستاهای اطراف روستای آزادگان و ۵ درصد هم در تهران مشغول به کار بوده‌اند.

• اشتغال و درآمد

برای مؤلفه اشتغال و درآمد در روستای آزادگان ما دو گویه داریم که عبارتند از: امکان دسترسی به شغل و درآمد مناسب برای جوانان نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است و وضعیت شغل و درآمد من نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است که به ترتیب میانگین وزنی ۳/۴۸ و ۳/۳۲ را کسب نموده‌اند.

جدول ۲: درصد، میانگین و انحراف معیار مؤلفه اشتغال و درآمد

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	تا حدودی موافقم	کاملاً موافقم	میانگین	انحراف معیار
وضعیت شغل و درآمد من نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است.	۲/۵	۲۷/۵	۲۲/۵	۳۰	۱۷/۵	۳/۳۲
امکان دسترسی به شغل و درآمد مناسب برای جوانان نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است.	۰	۳۲/۵	۱۵	۳۵	۱۷/۵	۳/۴۸

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

• مسکن

طبق جدول ۳، گویه‌های مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای سیستم بهداشتی دفع فاضلاب است و مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای روشنایی و نور مناسب و کافی است به ترتیب با میانگین وزنی ۴/۶۸ و ۴/۵۲ بالاترین وزن و گویه‌های مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای تعداد اتاق‌های کافی است و مسکن نسبت به قبل از اسکان دارای مساحت مناسب و کافی است به ترتیب با میانگین وزنی ۳/۵۲ و ۳ پایین‌ترین وزن را دریافت نموده‌اند.

جدول ۳: درصد، میانگین و انحراف معیار مؤلفه مسکن

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	تا حدودی	موافقم	کاملاً موافقم	میانگین	انحراف معیار
مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای استحکام بنا است.	۰	۲۲/۵	۱۰	۲۵	۴۲	۳/۸۸	۱/۲۰
مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای سیستم گرمایش و سرمایش مناسب تر است.	۲/۵	۱۷/۵	۱۵	۳۰	۳۵	۳/۷۸	۱/۱۸
مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای روشنایی و نور مناسب و کافی است.	۰	۰	۷/۵	۱۷/۵	۷۵	۴/۶۸	۰/۶۱
مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای سیستم بهداشتی دفع فاضلاب است.	۰	۵	۵	۲۲/۵	۶۷/۵	۴/۵۲	۰/۸۱
مسکن نسبت به قبل از اسکان دارای مساحت مناسب و کافی است.	۲۲/۵	۲۲/۵	۵	۳۲/۵	۱۷/۵	۳	۱/۴۸
مسکن من نسبت به قبل از اسکان دارای تعداد اتاق‌های کافی است.	۷/۵	۱۵	۱۲/۵	۴۷/۵	۱۷/۵	۳/۵۲	۱/۱۷

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

• حمل و نقل عمومی

در جدول ۴، گویه دسترسی به حمل و نقل عمومی نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است. میانگین وزنی ۳/۸۰ را کسب نموده است.

جدول ۴: درصد، میانگین و انحراف معیار مؤلفه حمل و نقل عمومی

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	تا حدودی	موافقم	کاملاً موافقم	میانگین	انحراف معیار
دسترسی به حمل و نقل عمومی نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است.	۲/۵	۲۲/۵	۲/۵	۳۷/۵	۳۵	۳/۸۰	۱/۲۲

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

• امکانات و خدمات زیرساختی

برای سنجش شاخص امکانات و خدمات در روستای آزادگان؛ از گویه‌های کیفیت آب شرب نسبت به قبل از اسکان مناسب است و کیفیت راه دسترسی نسبت به قبل از اسکان مناسب تر است استفاده شده که به ترتیب میانگین وزنی ۴/۳۸ و ۴/۱۵ را کسب نموده‌اند.

جدول ۵: درصد، میانگین و انحراف معیار مؤلفه امکانات و خدمات زیرساختی

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	تا حدودی	موافقم	کاملاً موافقم	میانگین	انحراف معیار
کیفیت راه دسترسی نسبت به قبل از اسکان مناسب تر است	۵	۱۰	۰	۳۵	۵۰	۴/۱۵	۱/۱۶
کیفیت آب شرب نسبت به قبل از اسکان مناسب است	۲/۵	۰	۱۲/۵	۲۷/۵	۵۷/۵	۴/۳۸	۰/۸۹

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

• آموزش عمومی

گویه اسکان باعث بهره‌گیری دانش آموزان و مدارس از معلمان و مدیریت بهتر شده است با میانگین وزنی ۴/۵۰ بالاترین وزن و گویه اسکان موجب دسترسی مناسب دانش آموزان به مدارس شده است با میانگین ۳/۷۵ پایین‌ترین وزن را کسب نموده است.

جدول ۶: درصد، میانگین و انحراف معیار مؤلفه آموزش عمومی

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	تا حدودی موافقم	کاملاً موافقم	میانگین	انحراف معیار
مدارس روستا دارای فضای آموزشی مناسب و کافی نسبت به مدارس قبل از اسکان هستند.	۲/۵	۷/۵	۳۷/۵	۴۵	۴/۱۵	۱/۰۲
اسکان موجب دسترسی مناسب دانش آموزان به مدارس شده است.	۵	۱۰	۱۷/۵	۴۰	۳/۷۵	۱/۱۲
اسکان باعث بهره‌گیری دانش آموزان و مدارس از معلمان و مدیریت بهتر شده است.	۰	۷/۵	۵	۱۷/۵	۴/۵۰	۰/۹۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

• بهداشت

گویه میزان و کیفیت دسترسی به خدمات بهداشتی (امکانات مناسب، فضای مناسب، هزینه مناسب، نیروی انسانی ماهر) نسبت به قبل از اسکان مطلوب تر است برای شاخص بهداشت مورد بررسی قرار گرفت که میانگین وزنی ۴/۰۸ را کسب نمود.

جدول ۷: درصد، میانگین و انحراف معیار مؤلفه بهداشت

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	تا حدودی موافقم	کاملاً موافقم	میانگین	انحراف معیار
میزان و کیفیت دسترسی به خدمات بهداشتی (امکانات مناسب، فضای مناسب، هزینه مناسب، نیروی انسانی ماهر) نسبت به قبل از اسکان مطلوب تر است.	۲/۵	۱۲/۵	۱۵	۱۵	۴/۰۸	۱/۲۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

• مشارکت و همبستگی

مشارکت جوانان در امور مهم نسبت به قبل از اسکان افزایش یافته است، مشارکت زنان در امور مهم نسبت به قبل از اسکان افزایش یافته است و خودیاری و آرایه کمک‌های مالی هنگام اجرای یک پروژه عمرانی نسبت به قبل از اسکان بهبود یافته است به ترتیب میانگین وزنی ۳/۸۲، ۳/۸۰ و ۳/۷۵ را کسب نموده‌اند.

جدول ۸: درصد، میانگین و انحراف معیار مؤلفه مشارکت و همبستگی

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	تا حدودی موافقم	کاملاً موافقم	میانگین	انحراف معیار
خودیاری و آرایه کمک‌های مالی هنگام اجرای یک پروژه عمرانی نسبت به قبل از اسکان بهبود یافته است.	۵	۱۰	۱۷/۵	۴۰	۳/۷۵	۱/۱۲
مشارکت زنان در امور مهم نسبت به قبل از اسکان افزایش یافته است.	۲/۵	۷/۵	۱۷/۵	۵۲/۵	۳/۸۰	۰/۹۳
مشارکت جوانان در امور مهم نسبت به قبل از اسکان افزایش یافته است.	۰	۷/۵	۲۵	۴۵	۳/۸۲	۰/۸۷

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

• پیوستگی و تعلق مکانی

برای سنجش شاخص پیوستگی و تعلق مکانی در روستای آزادگان گویه رابطه با بستگان و همسایگان نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است با میانگین وزنی ۲/۷۵ بالاترین وزن و علاقه و دلبستگی به زندگی در این روستا بیش از علاقه‌ام به زندگی قبل از اسکان است با میانگین وزنی ۲/۷۵ پایین‌ترین وزن را دریافت نموده‌اند.

جدول ۹: درصد، میانگین و انحراف معیار مؤلفه پیوستگی و تعلق مکانی

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	تا حدودی	موافقم	کاملاً موافقم	میانگین	انحراف معیار
علاقه و دلبستگی به زندگی در این روستا بیش از علاقه‌ام به زندگی قبل از اسکان است.	۴۵	۵	۵	۲۰	۲۵	۲/۷۵	۱/۷۵
رابطه با بستگان و همسایگان نسبت به قبل از اسکان بهتر شده است.	۲۲/۵	۱۲/۵	۱۷/۵	۲۷/۵	۲۰	۳/۱۰	۱/۴۶

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

• امنیت فردی و اجتماعی

برای شاخص امنیت فردی و اجتماعی در روستای آزادگان گویه‌های نزاع‌های قومی و طایفه‌ای نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است و میزان اختلافات خانوادگی نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است به ترتیب با میانگین وزنی ۲/۷۸ بالاترین وزن و گویه‌های میزان جرایم (سرقت، سوء مصرف مواد مخدر و ...) نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است و میزان تصادفات و خسارات ناشی از آن نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است به ترتیب با میانگین وزنی ۱/۶۵ و ۱/۴۲ پایین‌ترین وزن را دریافت نموده است.

جدول ۱۰: درصد، میانگین و انحراف معیار مؤلفه امنیت فردی و اجتماعی

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	تا حدودی	موافقم	کاملاً موافقم	میانگین	انحراف معیار
میزان جرایم (سرقت، سوء مصرف مواد مخدر و ...) نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است.	۶۲/۵	۲۰	۱۰	۵	۲/۵	۱/۶۵	۱/۰۲
نزاع‌های قومی و طایفه‌ای نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است.	۲/۵	۲۷/۵	۲۵	۳۰	۱۵	۲/۷۸	۱/۰۹
میزان اختلافات خانوادگی نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است.	۷/۵	۴۲/۵	۲۲/۵	۲۰	۷/۵	۲/۷۸	۱/۰۹
میزن تصادفات و خسارات ناشی از آن نسبت به قبل از اسکان کمتر شده است.	۷۰	۲۲/۵	۵	۰	۲/۵	۱/۴۲	۰/۸۱

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

در این قسمت جهت سنجش و مطالعه و مقایسه شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی قبل و بعد از اسکان در روستای آزادگان، ابتدا به بررسی کیفیت زندگی روستاییان پرداخته شده است از سویی جهت سنجش دقیق‌تر کیفیت ذهنی، هر یک از شاخص‌های ذهنی زندگی جداگانه معین و سپس مورد آزمون قرار گرفت.

مسکن از مهمترین شاخص‌ها برای رفاه هر فرد روستایی برای ایجاد آرامش در زندگی است جهت سنجش مؤلفه‌ی مسکن به بررسی گویه‌های استحکام بنای مسکن، مناسب بودن سیستم گرمایش و سرمایش مسکن، روشنایی و نور مناسب و کافی مسکن، مساحت مناسب و کافی مسکن و تعداد اتاق‌های کافی مسکن روستاییان پرداخته شد نتایج تحقیق همان گونه که در جدول ۱۱، آمده گویای آن است که میانگین پاسخ‌های به دست آمده برای مؤلفه‌ی مسکن برابر ۳/۶۰ درصد و مقدار t محاسبه شده ۹/۶۱ درصد است با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ که نشان از تأثیر این مؤلفه است.

جدول ۱۱: نتایج آزمون t برای مؤلفه مسکن

تفاوت فاصله		خطای میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	مؤلفه مسکن
upper	lower	۰/۰۹	۰/۵۸۹	۳/۸۹	۴۰	
۱/۰۸۴	۰/۷۰۷	سطح معناداری		درجه آزادی	مقدار t	
		۰/۰۰۰		۳۹	۹/۶۱	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

حمل و نقل مناسب یکی از مؤلفه‌هایی است که بهتر شدن آن باعث راحتی رفاه حال مردم روستای آزادگان می‌شود است. جهت سنجش مؤلفه‌ی حمل و نقل به بررسی گویه‌ی دسترسی به حمل و نقل عمومی مناسب پرداخته شد نتایج تحقیق همان گونه که در جدول ۱۱، آمده گویای آن است که میانگین پاسخ‌های به دست آمده برای مؤلفه‌ی حمل و نقل برابر ۳/۸۰ درصد و مقدار t محاسبه شده ۴/۱۳ درصد است با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ که نشان از تأثیر این مؤلفه است.

جدول ۱۲: نتایج آزمون t برای مؤلفه‌ی حمل و نقل عمومی

تفاوت فاصله		خطای میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	مؤلفه حمل و نقل عمومی
upper	lower	۰/۱۹	۱/۲۲	۳/۸۰	۴۰	
۱/۱۹۱	۰/۴۰۸	سطح معناداری		درجه آزادی	مقدار t	
		۰/۰۰۰		۳۹	۴/۱۳	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

جهت سنجش مؤلفه‌ی امکانات و خدمات زیرساختی به بررسی گویه‌های مناسب بودن کیفیت آب شرب و کیفیت راه دسترسی نسبت به قبل از اسکان پرداخته شد نتایج تحقیق همان گونه که در جدول ۱۳، آمده گویای آن است که میانگین پاسخ‌های به دست آمده برای مؤلفه‌ی امکانات و خدمات زیرساختی برابر ۴/۲۶ درصد و مقدار t محاسبه شده ۱۱/۷۵ درصد است با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ که نشان از تأثیر این مؤلفه است.

جدول ۱۳: نتایج آزمون t برای مؤلفه‌ی امکانات و خدمات زیرساختی

تفاوت فاصله		خطای میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	مؤلفه امکانات و خدمات زیرساختی
upper	lower	۰/۱۰۷	۰/۶۷	۴/۲۶	۴۰	
۱/۴۷۹	۱/۰۴۵	سطح معناداری		درجه آزادی	مقدار t	
		۰/۰۰۰		۳۹	۱۱/۷۵	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

جهت سنجش مؤلفه‌ی آموزش عمومی به بررسی گویه‌های بهره‌گیری دانش آموزان و مدارس از معلمان و مدیریت بهتر و دسترسی مناسب دانش آموزان به مدارس پرداخته شد نتایج تحقیق همان گونه که در جدول ۱۳، آمده گویای آن است که میانگین پاسخ‌های به دست آمده برای مؤلفه‌ی آموزش عمومی برابر ۴/۱۳ درصد و مقدار t محاسبه شده ۱۲/۲۷ درصد است با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ که نشان از تأثیر این مؤلفه است.

در جدول ۱۵، جهت سنجش مؤلفه‌ی بهداشت به بررسی گویه‌ی میزان و کیفیت دسترسی به خدمات بهداشتی (امکانات مناسب، فضای مناسب، هزینه مناسب، نیروی انسانی ماهر) پرداخته شد. نتایج تحقیق همان گونه که در جدول ۱۴، آمده گویای آن است که میانگین پاسخ‌های به دست آمده برای مؤلفه‌ی آموزش عمومی برابر ۴/۰۷ درصد و مقدار t محاسبه شده ۵/۶۳ درصد است با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ که نشان از تأثیر این مؤلفه است.

جدول ۱۴: نتایج آزمون t برای مؤلفه‌ی آموزش عمومی

تفاوت فاصله		خطای میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	مؤلفه آموزش عمومی
upper	lower	۰/۰۹	۰/۵۸	۴/۱۳	۴۰	
۱/۳۲۰	۰/۹۴۶	سطح معناداری		درجه آزادی	مقدار t	
		۰/۰۰۰		۳۹	۱۲/۲۷	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

جدول ۱۵: نتایج آزمون t برای مؤلفه‌ی بهداشت

تفاوت فاصله		خطای میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	بهداشت
upper	lower	۰/۱۹	۱/۲۰	۴/۰۷	۴۰	
۱/۴۶۰	۰/۶۸۹	سطح معناداری		درجه آزادی	مقدار t	
		۰/۰۰۰		۳۹	۵/۶۳	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

جهت سنجش مؤلفه‌ی مشارکت و همبستگی به بررسی گویه‌های مشارکت جوانان در امور مهم، مشارکت زنان در امور مهم و خودیاری و ارایه کمک‌های مالی هنگام اجرای یک پروژه عمرانی نسبت به قبل از اسکان پرداخته شد نتایج تحقیق همان گونه که در جدول ۱۶، آمده گویای آن است که میانگین پاسخ‌های به دست آمده برای مؤلفه‌ی مشارکت و همبستگی برابر ۳/۷۹ درصد و مقدار t محاسبه شده ۷/۰۸ درصد است با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ که نشان از تأثیر این مؤلفه است.

جدول ۱۶: نتایج آزمون t برای مؤلفه‌ی مشارکت و همبستگی

تفاوت فاصله		خطای میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	مشارکت و همبستگی
upper	lower	۰/۱۱	۰/۷۰	۳/۷۹	۴۰	
۱/۰۱۷	۰/۵۶۵	سطح معناداری		درجه آزادی	مقدار t	
		۰/۰۰۰		۳۹	۷/۰۸	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

جهت سنجش مؤلفه پیوستگی و تعلق مکانی به بررسی گویه‌های علاقه و دلبستگی به زندگی و بهتر شدن رابطه با بستگان و همسایگان پرداخته شد نتایج تحقیق همان گونه که در جدول ۱۷، آمده گویای آن است که میانگین پاسخ‌های به دست آمده برای مؤلفه‌ی مشارکت و همبستگی برابر ۲/۹۲ درصد و مقدار t محاسبه شده ۰/۳۴- درصد است با توجه به سطح معناداری ۰/۷۳۵، که نشان از تأثیر منفی این مؤلفه است.

جدول ۱۷: نتایج آزمون t برای مؤلفه‌ی پیوستگی و تعلق مکانی

تفاوت فاصله		خطای میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	پیوستگی و تعلق مکانی
upper	Lower	۰/۲۲	۱/۳۹	۲/۹۲	۴۰	
۰/۳۷۰	-۰/۵۲۰	سطح معناداری		درجه آزادی	مقدار t	
		۰/۷۳۵		۳۹	-۰/۳۴	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

جهت سنجش مؤلفه‌ی امنیت فردی و اجتماعی به بررسی گویه‌های کم شدن نزاع‌های قومی و طایفه‌ای نسبت به قبل از اسکان، کم شدن اختلافات خانوادگی نسبت به قبل از اسکان، کم شدن میزان جرایم (سرقت، سوء مصرف مواد مخدر و ...) نسبت به قبل از اسکان و کم شدن میزان تصادفات و خسارات ناشی از آن نسبت به قبل از اسکان پرداخته شد. نتایج تحقیق همان گونه که در جدول ۱۸، آمده گویای آن است که میانگین پاسخ‌های به دست آمده برای مؤلفه‌ی امنیت فردی و اجتماعی برابر ۲/۲۸ درصد و مقدار t محاسبه شده ۶/۳۸- درصد است با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ که نشان از تأثیر این مؤلفه است.

جدول ۱۸: نتایج آزمون t برای مؤلفه‌ی امنیت فردی و اجتماعی

تفاوت فاصله		خطای میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	مؤلفه
upper	Lower	۰/۱۱	۰/۷۱	۲/۲۸	۴۰	امنیت فردی و اجتماعی
-۰/۴۹۱	-۰/۹۴۶	سطح معناداری		درجه آزادی	مقدار t	
		۰/۰۰۰		۳۹	-۶/۳۸	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

در این قسمت پس از آزمون شاخص‌های اجتماعی و کالبدی- فضایی جهت آزمون تحقیق، بین شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی قبل و بعد از اسکان در روستای آزادگان رابطه معناداری وجود دارد، از آزمون t استفاده شد.

جدول ۱۹: نتیجه آزمون t

تفاوت فاصله		خطای میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	مؤلفه
upper	lower	۰/۰۷	۰/۴۸۱	۳/۶۱	۴۰	ذهنی کیفیت زندگی
۰/۷۶۶	۰/۴۵۸	سطح معناداری		درجه آزادی	مقدار t	
		۰/۰۰۰		۳۹	۸/۰۴	

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

نتایج تحقیق همان گونه که در جدول ۱۹، آمده گویای آن است که میانگین پاسخ‌های به دست آمده برای مؤلفه‌ی کیفیت زندگی برابر ۳/۶۱ درصد و مقدار t محاسبه شده ۸/۰۴ درصد است با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ که نشان از تأثیر این مؤلفه است بنابراین فرضیه اول تحقیق؛ بین شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی قبل و بعد از اسکان در روستای آزادگان رابطه معناداری وجود دارد تأیید می‌شود.

نتیجه گیری

کیفیت اصطلاحی است که برای بیان توسعه رفاه در یک جامعه به کار می‌رود. به‌طور خیلی ساده می‌توان گفت که تسهیلات رفاهی منعکس کننده شرایط زندگی و رفاه افراد است کیفیت زندگی به شدت با سطح رضایت از زندگی و رسیدن به نیازها و خواسته‌های گروه‌های مختلف جامعه بستگی دارد عواملی مانند مقیاس کوچک و تراکم کم سکونتگاه‌های روستایی، کاهش اشتغال و درآمد در بخش کشاورزی، فاصله زیاد و انزوای جغرافیایی آنها، راه ارتباطی و شبکه حمل و نقل نامناسب و ناکارآمد اجرای سیاست‌های لازم برای بهبود کیفیت زندگی روستایی را پیچیده تر می‌کند. بر این اساس در پژوهش حاضر، با هدف مطالعه و مقایسه شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی قبل و بعد از اسکان در روستای آزادگان مورد بررسی قرار گرفت.

به‌طور خلاصه نتایج این تحقیق را می‌توان به شرح ذیل این نمود:

در بررسی ۲۴ گویه موردنظر در روستای آزادگان گویه‌های بهتر شدن سیستم بهداشتی دفع فاضلاب مساکن با میانگین وزنی ۴/۶۸، کیفیت آب شرب مناسب نسبت به قبل با میانگین وزنی ۴/۳۸، کیفیت دسترسی به خدمات بهداشتی (امکانات مناسب، فضای مناسب، هزینه مناسب، نیروی انسانی ماهر) با میانگین وزنی ۴/۰۸، افزایش مشارکت جوانان در امور مهم نسبت به قبل از اسکان با میانگین وزنی ۳/۸۲، بهتر شدن دسترسی به حمل و نقل عمومی نسبت به قبل از اسکان با میانگین وزنی ۳/۸۰، امکان دسترسی به شغل و درآمد

مناسب برای جوانان نسبت به قبل با میانگین وزنی ۳/۴۸ بالاترین وزن و گویه‌های مساحت مناسب و کافی مساکن با میانگین وزنی ۳، کم شدن نزاع‌های قومی و طایفه‌ای نسبت به قبل از اسکان با میانگین وزنی ۲/۷۸، بهتر شدن رابطه با بستگان و همسایگان نسبت به قبل از اسکان با میانگین وزنی ۲/۷۵ بالاترین وزن و بیشتر شدن علاقه و دلبستگی به زندگی در روستا بیش نسبت به قبل از اسکان است با میانگین وزنی ۲/۷۵ و کم شدن میزان تصادفات و خسارات نسبت به قبل از اسکان ۴۲ با میانگین وزنی ۱/ پایین‌ترین وزن را به خود اختصاص داده‌اند.

در مجموع نتایج پژوهش نشان می‌دهد که میانگین پاسخ‌های به دست آمده برای مؤلفه‌ی کیفیت زندگی برابر ۳/۶۱ درصد و مقدار t محاسبه شده ۸/۰۴ درصد است با سطح اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت که بین شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی قبل و بعد از اسکان در روستای آزادگان رابطه معناداری وجود دارد؛ بنابراین فرضیه فوق تأیید می‌شود.

نتایج آزمون t مؤلفه‌های اشتغال و درآمد روستائیان روستای آزادگان واقع در شهرستان جیرفت نشان داد که این شهرستان در اشتغال‌زایی برای روستائیان تأثیر مثبتی نداشته است. میزان درآمد با ماندگاری گروه‌های شغلی در روستای آزادگان با سطح معنی‌داری بیشتر از ۹۹ درصد بوده است؛ بنابراین، فرضیه دوم تحقیق (بین اشتغال و درآمد به عنوان یکی از شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی بعد از اسکان نسبت به قبل در این روستا رابطه معناداری وجود دارد) رد می‌شود.

منابع

- بریمانی، فرامرز؛ بلوچی، عثمان (۱۳۹۲). ارزیابی کیفیت زندگی در نواحی روستایی با استفاده از سامانه‌های هوشمند (منطق فازی) (مطالعه موردی: دهستان مهبان شهرستان نیک شهر)، *مجله پژوهش‌های روستایی، دوره ۱، شماره ۹*.
- پورطاهری، مهدی؛ رکن الدین افتخاری، عبدالرضا؛ حسینی، نعمت‌الله (۱۳۹۰) نقش میراث فرهنگی در کیفیت زندگی ساکنان روستایی، *مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان لامرد، فصلنامه فضای جغرافیایی، شماره ۳۳، صص ۸۳-۱۰۰*.
- رضوانی، محمدرضا؛ منصوریان، حسین (۱۳۸۶). سنجش کیفیت زندگی: بررسی مفاهیم، شاخص‌ها و مدل‌ها و ارائه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی. *فصلنامه روستا و توسعه، سال یازدهم، شماره ۳*.
- رضوانی، محمدرضا؛ شکیبیا، علیرضا؛ منصوریان، حسین (۱۳۸۷). ارزیابی کیفیت زندگی در نواحی روستایی. *فصلنامه رفاه اجتماعی، سال هشتم، شماره ۳۰*.
- سروش مهر، هما؛ اعظمی، موسی؛ یعقوبی، احمد؛ مهرگان، نادر (۱۳۹۶). ارزیابی کیفیت زندگی روستایی در ایران بر اساس منطق فازی، *رفاه اجتماعی، دوره ۱۷، شماره ۶۵*.
- شکویی، حسین (۱۳۸۵). *فلسفه‌های محیطی و مکتب‌های جغرافیایی*، چاپ دوم، انتشارات گیتا شناسی، ص ۱۴۲.
- صیدزاده، حیدر؛ رضایی، جعفر (۱۳۹۵). مقایسه وضع درآمدی عشایر اسکان یافته و شناسایی عوامل ایجاد کننده تفاوت‌های درآمدی در دو وضعیت کوچندگی و اسکان در استان ایلام، *فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۹، شماره ۳*.
- طرح جامع شهرستان جیرفت، سازمان مسکن و شهر سازی، جلد چهارم.
- طرح‌های روستای آزادگان (۱۳۸۹). سازمان مسکن و شهر سازی جیرفت.
- فتاحی، أحداالله؛ خراسانی، محمد امین؛ پایدار، ابودر (۱۳۹۱). *کیفیت زندگی و توسعه انسانی*، انتشارات انتخاب، تهران.
- مهدوی، مسعود؛ رضایی، پژمان و قدیری معصوم، مجتبی، (۱۳۸۶)، روستاهای برآمده از اسکان عشایر و چالش‌های آن‌ها، *فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۰، شماره ۱*.
- مهدوی، مسعود؛ طاهر خوانی، مهدی (۱۳۸۳). *کاربرد آمار در جغرافیا*، انتشارات قومس، تهران.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۵). *سرشماری عمومی نفوس و مسکن*.
- نجاتی، بهناز؛ حجتی پور، محمد؛ میکانیکی، جواد؛ مسینیایی نژاد، محمدظاهر؛ ابراهیمی، محمد ابراهیم (۱۳۹۱). اسکان و تحولات اقتصادی - اجتماعی جامعه عشایری (نمونه: کانون آواز در شهرستان درمیان)، *فصلنامه مطالعات فرهنگی - اجتماعی خراسان، شماره ۲۵*.
- Alerstam, T., A. Hedentrom and S. Akesson. (2003). 'Long-distance migration: evolution and determinants', *Oikos* 103: 247-260.
- Baldwin, Daniel F., Nam P. Suh, and Minoru Shimbo. "Gas dissolution and crystallization in microcellular thermoplastic polyesters." *Cellular Polymers* 38 (1992): 109-128.
- Bień, B., & Bień-Barkowska, K. (2016). Objective drivers of subjective well-being in geriatric inpatients: mobility function and level of education are general predictors of self-evaluated health, feeling of loneliness, and severity of depression symptoms. *Quality of Life Research*, 25(12), 3047-3056.

- Bullock, B. S. and Susie, J. (2004). An Analysis of Technology Use and Quality of Life in a Rural West Texas Community. Austin, University of Texas.
- Fryxell, J.M. and A.R.E. Sinclair. (1988). 'Causes and consequences of migration by large herbivores', *Trends in Ecology and Evolution* 3, 237-241.
- Hogan, M. C. et al. (2010). Maternal mortality for 181 countries, 1980-2008: a systematic analysis of progress towards Millennium Development Goal 5. *The lancet*, 375(9726), 1609-1623.
- Lee, Y.J. (2008). Subjective quality of life measurement in Taipei, *Building and Environment*, vol 43 (7), pp: 1205-1215.
- Life Assessment? A Case Study Using the Short from 36 In A Rural Chinese Population", Springer Science, Business Media: 31-36.
- Liu, C; Ningxiu, L; Xiaohui, R; Danping, L, (2009). "Is Traditional Rural Lifestyle a Barrier for Quality of Living", *Housing Studies*, Vol. 19, No. 2, 141-159, March 2004.
- Rudi Matthee (2017). Nomad Military Power in Iran and Adjacent Areas in the Islamic Period, *Iranian Studies*, 50:5, 745-748.
- Santos, L. and Martins, I. (2007): *Monitoring Urban Quality of Life: The Porto experience*, *Social Indicators Research*, 80.
- Schimmel, J. (2009). Development as happiness: The subjective perception of happiness and UNDP's analysis of poverty, wealth and development. *Journal of Happiness Studies*, 10(1), 93-111.